

ac demum plerosque *modos acquirendi*: quæ omnia *latius* dicuntur creatura juris gentium, quia a gentibus plerisque introducta sunt, et ab iis observantur.

CAPUT II.

DE LEGE POSITIVA DIVINA.

ARTICULUS I.

De lege Mosaica a Deo lata.

39. *Nota.* Lex divina dividitur in *veterem*, quæ et Mosaica, V. T., et nunquam Lex *absolûte* dicitur, estque ea, quam Moyses per ministerium angeli a Deo acceptam populo Hebraico promulgavit: et in *novam*, quæ veteri abrogatæ successit, hodieque viget a Christo per Apostolos et Evangelistas nobis tradita. Lex Mosaica *pressius* sumpta continetur in Pentateucho, tamen juxta Luc. 24. 44. Psalmos etiam et Prophetas complectitur. Continebat Lex vetus triplicis generis præcepta, videlicet *moralia*, quæ ad generalem morum institutionem spectant, et ad Decalogum reduci possunt; *ceremonialia*, ad divinum cultum rite exhibendum ordinata, uti leges sacrificiorum et purificationum; *judicialia* seu politica, quæ ad jus dicendum, justitiam recte administrandam, et Hebraicæ reipublicæ statum formandum pertinebant; atque de his omnibus ait Moyses, Deut. 6. 1. *Hæc sunt præcepta et ceremoniæ atque judicia, quæ mandavit Dominus Deus vester.* Præter hæc fuere etiam in V. L. quædam *consilia*, uti colligitur ex Ps. 75. 12., Exod. 22. 46.; nec non aliqua *sacrificia voluntaria*, Ps. 118. 108. etc.

Hanc Legem veterem, teste S. Aug., hæretici alii, nempe *Pelagiani* nimium extollebant, ac si juste viventibus *ex se* potuerit conferre justitiam et vitam æternam: alii, CERDON, MARCION, et MANICHEI nimis deprimebant, eam a Deo malo conditam blasphemantes.

40. *Dico.* Lex vetus fuit vere *divina*, bona et sancta.

Prob. Lex vetus Deum ipsum auctorem habet, quia omnia ejus præcepta dicuntur sermones, et judicia *Domini Dei*, Deut. 6. 1. Exod. 20. 1.-43. 3. et Moyses non suo, sed Dei nomine eandem promulgavit, iterato pronuntians: *hæc dicit Dominus etc.* In N. T. ad Rom. 1. Hebr. 1. Deus dicitur locutus per Prophetas, et Matth. 15. Christus ipse legem Deo tribuit dicens: *irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram*, et sicut eam verbis, Matth. 8. ita facto probavit, dum circumcisci voluit. Pascha celebravit etc.

Conf. Idipsam testantur SS. PP. IREN. L. 4. c. 26., EPIPH. HÆR. 33. AUG. in LE. cont. Faust. manich. etc. Item CONCILIA: in Symbolo Nicæno profitemur de Spir. S. *qui locutus est per Prophetas*: Tolet. I. in Conf. fid. cont. Priscill.

docet: *Si quis dixerit vel crediderit, alterum Deum esse priscae legis, alterum Evangeliorum, anathema sit*: C. Trid. Sess. 4. in Decr. de can. Script. utriusque Testamenti libros suscipiens, hanc dat rationem: *cum utriusque unus Deus sit auctor*: ergo lex vetus est a Deo, proin bona et sancta, maxime cum præcipiat omnia necessaria ad cognitionem Dei et Religionem Dei et Christi, absterreat a peccatis et concupiscentiis, et ad rectitudinem vitæ tum moralis tum humanæ ac politicæ perducat, testante Apostolo ad Rom. 7. 12. *Itaque lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum et bonum.*

41. *Obj. I.* Lex vetus in Scriptura vocatur *Lex Moysis*, et Christus ipse Matth. 19. 8. dixit: *quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores*; ergo Moyses est auctor legis veteris.

R. N. C. Moyses dumtaxat *promulgator* legis fuit, alias illius etiam legis naturæ de cultu parentum Moyses auctor erit, cum Marc. 7. 10. legatur: *Moyses enim dixit: honora patrem tuum.* Imo Deus nequidem Moyse locutus fuit os ad os, quæ vulgi opinio erat, sed tantum per nubem et angelum; recte vero dicitur *mediator*, quia nostri Mediatoris Christi figura erat Moyses, de se ipso dicens Deut. 5. *Ego sequester et medius fui inter Dominum et vos... ut annuntiarem vobis veritatem ejus.* Fatendum tamen, quasdam observationes alias, ac leges etiam postmodum humana auctoritate additas esse Pentateucho, y. g. de festo *Phurim* Esth. 9. et *Scenopegiæ*, 2. Mach. 4.; quin et invaluisse apud Hebræos quasdam traditiones a senioribus longo post tempore invectas, nec scriptas in libris sacris, et sæpe contrarias verbo Dei, ideoque a Christo Matth. 15. et Marc. 7. reprobatas.

Inst. 1. Illud saltem præceptum de *libello repudii* non est tribuendum Deo, sed Moyse, quod patet ex Matth. 19., et ORIGEN. hom. 16. in Num. cum aliis affirmat; ergo.

R. N. A. Christus I. c. Moysen appellat, quia Pharisei illum citaverant: *quid ergo Moyses mandavit nobis etc.*, sed non propterea negat id fuisse a Deo constitutum: sicut alibi videtur Moyse tribuere præceptum illud, *honora patrem tuum etc.* Marc. 7. 10., quod statim x. 13. declarat divinum esse: *rescindentes verbum Dei etc.* Cæterum non videtur Moyses in re tanta fuisse sibi sumpturus, ut repudium propria auctoritate permitteret; sed de hoc dictum alibi.

Inst. 2. Deut. 22. dicitur: *Dei perfecta sunt opera*: sed lex vetus erat imperfecta; ergo non est a Deo.

R. D. M. Perfecta sunt vel simpliciter et absolute, vel saltem in gradu et ordine suo C. simpliciter et absolute semper N. *Simpliciter et absolute perfecta* est ea lex, cui nihil deest, quo ad finem suum perducat; talis est evangelicæ: perfecta in *ordine* tantum et *gradu aliquo* dicitur lex, quæ ad finem, quem intendit, potest aliquatenus promovere, sed per se non sufficit ad eum obtinendum. Legis divinæ *finis* est æternæ felicitatis adeptio, huic obtinendo *per se* non sufficiebat *lex vetus*, quæ imperabat quidem et prohibebat, in quo subditorum consulebat utilitati; sed gratiam eis necessariam non poterat *ex suo* suppeditare, quod potest lex nova: fuit tamen *lex vetus* bona in gradu et ordine suo, quia quod ei deerat perfectionis, non erat conveniens pro tempore; quod inerat, pro tempore sufficiebat.

Inst. 3. Finis antiquæ legis non erat alius, quam ut crescerent peccata;

ergo lex vetus non fuit divina. *Prob. A.* ex libris S. Auc. cont. Pelagianos, ubi id diserte pronuntiat: item serm. 6. de verb. Apost. ait: *Data est ergo lex illa, ut inveniatur infirmitas; parum est hoc, non solum ut inveniretur, sed etiam ut augetur, et vel sic medicus quaereretur; ergo.*

R. N. A. S. Auc. hanc a se calumniam amolitur ipse l. c. *Legem V. T.*, inquit, *nos aiunt dicere non ob hoc datam fuisse, ut justificaret obedientes, sed ut gravioris fieret causa peccati: prorsus non intelligunt, quid de lege dicamus etc.* Itaque S. Doctor ut convellat Pelagianorum dogma illud, liberum arbitrium sola lege adjectum sibi sufficere ad perfectionem justitiæ impeccantiamque ipsam adipiscendam, utitur exemplo judæorum, qui legem sine gratia impleturos se arbitrati, prævaricatores legis effecti sunt: concludit, legis, si gratiam sejungas, ut faciebant *Pelagiani*, effectum alium non fore, quam ut homo prævaricator factus suæ sibi conscius sit imbecillitatis, id quod ostendit ex fine legis secundario, quem solum ibi commemorat, quamvis non excludat primum, quem alibi diserte adstruit. Fuit autem finis *primarius* legis veteris, ut Israelitæ per divinorum præceptorum custodiam pervenirent ad internam sanctitatem: *secundarius*, ut infirmitatis suæ conscii ad gratiæ opem flagitandam se converterent.

Inst. 4. Finis legis veteris *proximus* postulabat, judæis adesse gratiam: sed hanc adfuisse negat Auc. docens, judæos fuisse *sub lege*, h. e. omni gratia destitui, atque hinc sæpe opponens illa duo, esse *sub lege*, et esse *sub gratia*; ergo.

R. 1°. Non *primarius* tantum finis, sed etiam *secundarius* id postulabat: quomodo enim ex concupiscentiæ remisum, aut etiam ex lapsibus suis judæi possent ita utiliter admoneri de sua infirmitate, ut ad gratiam quaerendam converterentur, nisi prævenienti gratia, quæ ipsis inspiraret salutaria bonæ voluntatis initia. 2°. *D. m. S. Auc.* opponit illa duo, esse *sub lege*, h. e. lege obligari, et esse *sub gratia*, h. e. gratiæ auxilia accipere. *N.* opponit illa duo, esse *sub lege*, h. e. violatæ legis reatu constringi, et esse *sub gratia*, h. e. legem ope gratiæ implere. *C.* Phrasi Augustiniana illi sunt *sub lege*, quos reos facit lex non implentes legem, ita ep. 19.; illi sunt *sub gratia*, qui auxilio gratiæ legem observant, id clare exponit q. 1. ad Simpl.: *Sub lege esse dicuntur, inquit, quibus lex dominatur: dominatur enim iis, quos punit, punit enim prævaricatores omnes: non dominatur iis, qui jam sub gratia implent eam per charitatem.*

Negat hinc inde S. Auc. judæos legem implere potuisse, scilicet *suis viribus*: negat judæos habuisse gratiam, scilicet *vi legis ipsius antiquæ*. In sensu composito arrogantia, qua *prævenientem* gratiam tanquam minus necessariam a se repellabant, *adjuvantem* non receperunt, ac proinde in eodem sensu composito legem implere non valuerunt; sed *consequens* est impotentia illa, non *antecedens*. Solutio hæc ex ipsis textibus eruitur; verum tamen est, quod lex de suo neque adjuvantem, neque excitantem gratiam dare poterit.

Inst. 5. S. Auc. docet legem a judæis perfecte impleri non potuisse, et quidem impotentia *antecedente*; ergo contendit, gratiam ad aliqua saltem præcepta necessariam ipsis defuisse.

R. *D. A.* Non potuisse perfecte impleri perfectione huic vitæ indebita *C.* perfectione debita *N.* Docebant *Pelagiani*, hominem per solas naturæ vires

pervenire posse ad *perfectam impeccantiam*, quæ peccatum quicumque sensu dictum excluderet, idque non sub Evangelica tantum lege, sed etiam sub Mosaica consequi potuisse, et sub naturali. S. Auc. opponit 1°. quod, si res ita se habeat, non modo gratis mortuus sit Christus, sed frustra scripta sit lex, cujus mandata jam menti inscripta gerebamus: in exemplum profert duo præcepta, ad quæ cætera naturalia facile revocantur, *non concupisces, et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde etc.*; igitur de præceptis istis agit, quatenus scriptis, et quatenus littera eorum sonat: cum utrumque, si litteram urgeas, imperet perfectionem, ad quam nemo in hac vita pervenire potest, quia primum excludere videtur concupiscentiæ motus etiam *indeliberos*, et alterum omnes omnino animæ sensus, mentis cogitatus, affectus voluntatis, potentiæ conatus sibi vindicare. Ex impossibilitate utriusque sic intellecti in hac vita perfecte implendi, evertitur dogma *summæ perfectionis et impeccantiæ Pelagianæ*.

2°. Ostendit in doctrina catholica utilissimum fuisse, ut præcepta ista *eo modo* scriberentur, ut sublimi hac perfectione nobis proposita intelligeremus, quo tendendum esset ac jugiter adnitendum, atque ut videntes quantum inde abessemus, humiliaremur, gratiam peteremus, et gratia subnixi quotidie progredieremur, ac proficeremus. Plura de ista perfectione huic vitæ indebita discas ex Tr. de Act. Hum. num. 80.

42. *Obj. II.* Ezech. 20. 25. dicitur: *Dedi eis præcepta non bona, et judicia in quibus non vivent*: ergo lex vetus non fuit bona: præsertim cum plures SS. PP. textum *Ezechielis* interpretentur de præceptis per Moysen promulgatis. *Conf.* Ad Hebr. 7. 19. dicitur: *nihil ad perfectum adduxit lex*: et ad Gal. 2. 16. *sciētes, quod non justificatur homo ex operibus legis*; ergo.

R. *D. A.* Et hic propheta loquitur de præceptis legis mosaicæ *N.* de præceptis gentilium, quæ Deus permisit judæis imponi in penam violatæ legis divinæ *C.* Itaque sensus est, interprete S. Hier.: Israelitas, quia legibus meis vivere noluerunt, durissimis gentium legibus obteri atque occidi permisi: quia vultum meum sprevere, passus sum foedari nefandis gentilium sacris, queis liberos suos Moloch, aliisque idolis immolabant. Ibidem v. 11. Deus præceptis illis opponens legem suam, dicit: *Dedi eis præcepta mea... que faciens homo vivet in eis*: et 2. Esd. 9. 13. *dedisti eis judicia recta, et legem veritatis, ceremonias et præcepta bona.*

Ad Conf. D. A. Est imperfecta negative, et ex se insufficientis ad justificationem et salutem, quæ per fidem in J. C. data est *C.* imperfecta positive, et continens quidpiam rationi difforme *N.* ita S. Auc. ep. 82. SS. PP. AMBR. et GREC. per *τὸ non bona* intelligunt *non perfecta, quia Deus*, inquit AMBR., in Evangelio *perfectiora servavit*: et GREC. *bona quasi bona non sunt comparatione meliorum*: SS. Auc. et THOM. hoc restringunt ad præcepta *ceremonialia*, quæ mala dici volunt, eo quod gratiam conferre non potuerint: S. Hier. ea vocat mala *per accidens*, et ex *eventu*, quia judæi propter transgressiones illa fecere non bona, illorum pœnis sese addicendo; etc.

Inst. 1. Lex vetus non vacabat culpa, ad Hebr. 8; imò erat causa peccati et mortis, ad Rom. 5. quia fecit abundare delictum; dicitur lex damnationis, littera occidens, ad Rom. 7.; ergo erat mala.

R. *D. A.* Lex non vacabat culpa proprie dicta, seu defectu positivo *N.* culpa

improprie tali, seu defectu negativo. C. Eodem sensu intelligendus Apost. ad Hebr. 7. 18. *reprobatio sit precedentis mandati propter infirmitatem ejus et inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit lex.* Item lex fecit, ut abundaret delictum, erat mortis et damnationis ministratio occasionaliter, et quidem occasione sumpta ex parte hominis. C. ex natura legis et sine legislatoris N. Ita exponunt S. AUG., D. THOM., et APOST. ipse ad Rom. 7.

Inst. 2. Lex vetus gravia scelera fovebat, *concupiscentiam rerum temporalium*, dum pro legis observatione promisit bona terrestria, Deut. 28., jubebat *odium inimicorum et cupiditatem vindictæ*, dum legem talionis sanxit, Exod. 21., et inimicitiam cum Amalecitis perpetuam esse voluit, *crudelitatem*, permittendo heris occidere servos suos, Exod. 21; ergo.

R. Ad 1. N. A. Nam rudi populo ad supernaturalia et æterna necdum satis preparato promittebantur temporalia, tantum ut *media* ad præmium æternum et finem ultimum: hinc Ps. 143. dicitur: *beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.*

Ad 2. De odio inimicorum et privata ultione N. A. Utrumque diserte prohibetur Levit. 19. *non quæres ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum;* in eo igitur quod Christus Matth. 5. ait: *audistis, quia dictum est antiquis, diliges proximum tuum, et odio habebis inimicum tuum,* pars secunda non erat ex lege, sed ex prava Scribarum interpretatione, quam Christus ibidem corrigit. *Diliges proximum tuum*, h. e., inquebant, amicum et consanguineum; ergo, inferebant, *odio habebis inimicum tuum.* Quantum ad pœnam talionis, non ad privatos ea lex dirigitur, sed ad judices, estque ex æquitate et ratione: eam Græci et Romani docente natura in XII Tabulas retulerant: *Noxiæ pœna par esto.* Etiam si diceretur id permissum privatis, ut Scribæ interpretari amabant, *oculus pro oculo etc. non fomes*, inquit S. AUG. L. 19. cont. Faust. c. 25. *sed limes furoris erat: non ut id, quod sopitum erat, hinc accenderetur, sed ne id, quod ardebat, ultra extenderetur, impositus.* Hanc legem indoli judæorum præcipiti proportionatam Christus non quidem damnavit, sed meliorem constituit, Matth. 5. Inimicitia perpetua erga Amalecitas in pœnam gravissimæ injuriæ Israelitis contra voluntatem Dei illatæ, non ex privato odio, sed ex justo religionis zelo exercenda, fuit justissime imperatæ.

Ad 3. N. A. Nam Exod. 21. 20. dicitur: *Qui percusserit servum vel ancillam virga, et mortui fuerint in manibus ejus, criminis reus erit;* ergo servorum occisio non fuit heris permissa. Additur tamen v. 21. *sin autem uno die vel duobus supervixerit, non subiacebit pœnæ, quia pecunia illius est;* ergo tum excusabantur tantum a pœna, eo quod censerentur non habuisse animum occidendi.

Inst. 3. Præcepta judicialia statuebant varia iniqua e. g. *jus regium* 1. Reg. 8. indicatum, item de *servo profugo* non restituendo etc. Hinc etiam lex vetus, Act. 15. 10. *jugum* dicitur, *quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus;* ergo.

R. N. A. Auctoritas legislatoris, finis legum et pervaciencia populi judæici ad omnia vitia proni satis produnt æquitatem omnium legum *judicialium*; hinc e. g. vetabatur, ne *servus profugus* restituatur domino, item ne *pignus* acciperetur a debitore, ut in *primo* casu occisio servorum, in *secundo* pauperum oppressio præverteretur. *Jus vero regium* l. c. indicatum non erat legitimum, aut divinitus institutum, sed ut ait D. THOMAS hic q. 105. a. 1. ad 5.

inagis pronuntiat usurpatio Regum, qua sibi jus iniquum constituunt, in tyrannidem degenerantes, et subditos deprædantes.

Demum lex vetus, Act. 15. non dicitur servatu *impossibilis*, utpote a multis observata, sed *difficilis*, tum quia innumera fere præcepta imponebat, tum quia ex se gratiam necessariam non conferebat; attamen ostendebat, unde quæri debeat et impetrari possit, nempe per fidem in Christum venturum, ita ut legis præcepta hac ratione fierent etiam *desiderabilia super aurum, et dulciora super mel et favum*, teste Davide Ps. 18. Voluit autem PETRUS Act. 15. hisce fideles deterrere ab antiquæ legis ceremoniis ceu *necessariis*.

Inst. 4. Præcepta *ceremonialia* erant magnam partem *superstitiosa*, uti patet de *immunditia* ex contactu cadaveris contrahenda, quæ obstabat mortuorum sepulturæ, item de *sacrificio pro peccato*, quod præjudicabat necessitati et efficacitæ contritionis; ergo non erant bona.

R. N. A. Quamvis enim non exigua sit difficultas, determinare singularum ceremoniarum *causas, fines et sensus mysticos*, certum tamen est, quod omnes aut vitæ melioris rudimenta, aut Redemptoris adventum, aut abominationem idololatriæ, aliorumque criminum symbolice repræsentaverint, quia lex vetus fuit pædagogus in Christo, figura et umbra futurorum honorum, sic e. g. *immunditia legalis* prædicta figurabat immunditiam internam, qua per peccatum et conversationem cum peccatoribus anima coinquinatur; peccatum tamen non erat, sed irregularitas quædam, quæ a sacrificiis arcebat, neque contrahabatur ex sepultura mortuorum, uti ex historia Tobie manifestum est. *Sacrificium pro peccato* in ejus expiationem et aliquam tantum satisfactionem immolabatur, requisita insuper coram Deo contritione perfecta. Demum singulas ceremonias, quarum 613 et plures erant, explicare ad eam potissimum Theologiæ partem spectat, quæ sacras Scripturas interpretatur.

Inst. 5. Lex vetus observationem sui exigebat, nec tamen indicabat *gratiæ necessitatem*; ergo superbiam ingenerabat: sibi obtemperantibus *temporalia bona* pollicebatur, nec præstabat, refractariis mala minabatur, quæ sæpe non eveniebant: denique tota erat *in figuris*, quin judæis id aperiret; ergo fallax erat et dolosa.

R. Ad 1. N. A. Israelitæ expectabant MESSIAM, cujus meritis gratia et salus expeti deberet, ac posset obtineri; nec dissimulabat lex amorem Dei internumque obsequium, quod imperabat, ex divina gratia et hominis cooperatione proficisci, sic Deut. 3. dicitur: *circumcidit Dominus Deus tuus cor tuum, et cor seminis tui, ut diligas Dominum Deum tuum in toto corde* etc.

Ad 2. N. A. Universum populum potius, quam singulos Israelitas spectabant terrenarum rerum *promissiones ac minæ*, ut passim videre licet præsertim Deut. 38.; porro sicut prædictum erat, ita fiebat, ut genti legem observanti bene esset, male violanti: quanquam hæc privatos etiam suo modo respiciebant, cum Ps. 36. dicatur: *non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem... injusti disperibunt simul, reliquæ impiorum interibunt;* ubi exprimitur id, quod plerumque, non quod semper usu veniebat.

Ad 3. N. A. Multa quidem in *figuris* et typis erat lex vetus, non tamen tota: frustra enim figuræ et imagines futurorum quærentur in præceptis

moralibus et judicialibus: *ceremonias* etiam suas spiritualium ac futurorum esse typos, non celabat lex vetus sive scripta, sive tradita; nonne sat claram legem deprehendas ex modo dictis, circumcissione *carnis* adumbrari circumcissionem *cordis*, h. e. vitiorum exspoliationem.

Inst. 6. Si legis antiquæ ritibus ac præceptis adjuncta erat *gratia*, nihil fuit, cur Paulus toties ingereret, legem *infirmam* esse atque *inutilem*: nam quæ conjuncta sunt, non debent disputatione dividi et inter se opponi, sicut id non licet in *lege Evang.*; ergo.

R. N. A. Postulabat Apostoli scopus, ut *legem* spectaret *infirmam*, eamque cum fide et gratia ex adverso compararet, quia sic eam considerabant adversarii quos impugnat, scilicet

Judæi tum *infideles*, qui fidem Christi aspernabantur, quasi sua sibi lex abunde sufficeret ad salutem, quos refellit Paulus in epist. *ad Hebr.*, ubi declarat, quantum Moysæ præstet Christus, quantum veteri nova lex præcellat; ostendit veterem per se infirmam fuisse atque imperfectam, et superveniente nova tanquam inutilem deinceps reprobari: tum ex *fidelibus* non pauci, qui præfidentes legi suæ jactabant suorum ex lege operum meritum concessum esse Christum, sibi que peculiariter natum, et gentes fore salutis exsortes, nisi suscepta circumcissione legem et ipsæ observarent. Utrumque præjudicium destruit Paulus: prius quidem in epist. *ad Rom.*, ubi monstrat, judæos in lege scripta esse prævaricatos perinde ut gentiles in lege naturali; deinde justitiam non potuisse per legem conferri, proin judæos non magis quam gentiles fuisse promeritos. adventum Redemptoris, nec minus ejus gratia indigere: idem attingit in ep. *ad Hebr.*

Alterum præjudicium convellit ep. *ad Gal.*, ubi probat Israelitis adhuc rudibus legem *egenam* atque *infirmam* datam esse, tanquam pueris pædagogum; tempore autem constituto fuisse per Christum liberatos a jugo legis, quicumque in Christum crederent, uti probat in ep. *ad Coloss.*

Ex harum disputationum statu manifestum est, *legem* debuisse a Paulo considerari secundum ea, quæ ipsi erant propria, et opponi *fidei* et *gratiæ*, sicut etiam a Pauli adversariis spectabatur, ut nimirum demonstraret illis Apostolus, *legem* ante Christum non satis fuisse ad salutem, nisi accederet *fides* et *gratia* Mediatoris; post Christi vero adventum, repudiata *lege*, *fidem* esse suscipiendam. Quod de *lege Evangelica* additur, dicendum, quod Paulus negans in veteri lege extitisse vim conferendæ justitiæ, legem consideret secundum omnia, quæ legi propria erant, sive præcepta, sive ritus et sacramenta, sacrificia etc. *Nova lex* autem, si secundum hæc omnia consideretur, in suis *sacramentis* et *sacrificio* gratiæ fontes habet, et aperit. Fatendum tamen, quod, si *nova lex* pro solis mōrum præceptis accipiatur, non magis gratiam conferat, quam vetus; utramque subin ita accipiunt SS. Hier. et Aug. contra Pelag. pro statu controversiæ quam agitabant, et utrique sic acceptæ accommodant illud 2. Cor. 3. *littera occidit*.

43. *Obj. III.* Si lex vetus fuit a Deo lata, ergo *omnes* tum judæos, tum gentiles obligavit.

R. D. *seq.* Omnes obligavit quoad præcepta *moralia*, quæ pertinent ad legem naturalem C. quoad præcepta etiam judicialia et ceremonialia N. hæc enim solos judæos et proselytos obligabant, Deut. 1. 1. - 4. 8. - 5. 1. Dein si

gentiles mosaica lege obligati fuissent, ergo peccassent contra illam, quoties contra legem naturalem peccaverunt, quod est contra Apost. ad Rom. 2. 12. *quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt* etc. Demum testatur S. Dionys. L. de *col. Hier.* Melchisedechum, Naaman Syrum, Jobum et alios ex gentilibus multos pie vixisse. *Moralia* quidem præcepta servare tenebantur, at non vi *legis scriptæ*, unde nec pœnis a lege statutis in prævaricatores subdebantur; poterant vero etiam *gentiles* judæis aggregari, et transire ad legem mosaicam, sed sub onere circumcissionis.

Inst. Christus Matth. 23. 13. improperat Scribis et Phariseis, quod circumirent mare et aridam, ut facerent unum proselytum; ergo non poterant *gentiles* ad judaismum transferri.

R. D. A. Hoc Christus improperat Phariseis ob studium alios traducendi ad legem, id quod laudabile erat N. improperat ideo, quia illos, quos tanto studio conquisierant, exempli pravitate et contrariis verbo Dei traditionibus perverterent C. hinc subdit Christus: *et cum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ duplo, quam vos*.

44. *Observe.* Finis antiquæ legis *primus* et *ultimus* erat: 1°. *spiritualis* et *supernaturalis felicitas* populi electi juxta illud Christi Luc. 10. 26. *in lege quid scriptum est?* ad questionem legisperiti dicentis v. 23. *Magister, quid faciendo vitam æternam possidebo?* item juxta Ps. 18. et 118; hinc quoque præcepta fidei, spei et charitatis supernaturalia erant in lege veteri. 2°. *Peculiaris honor Christi*, in cujus adventum per explicitam fidem se populus præparabat. 3°. *Institutio* populi electi ad naturalem et necessariam honestatem, cultum divinum et politiam. Advertendum porro, quod ante legem mosaicam plures quidem *leges particulares* extiterint, v. g. lex non comedendi de fructu vetito, Gen. 2; lex utendi aliquo signo necessario ad impetrandam, mediante in Christum fide, remissionem peccati originalis; lex circumcissionis, Gen. 17; lex discernendi animalia munda ab immundis, Gen. 7. et 8; lex non comedendi carnem cum sanguine, Gen. 9; *stricte* tamen loquendo ante legem mosaicam non erat *lex positiva*, quæ hic sumitur pro integro quodam Corpore Juris divini, quo homines sub peculiaribus signis, sacramentis et sacrificiis ad certum aliquem statum Religionis determinantur; unde illa ætas primæva communiter *status naturæ* appellatur.

ARTICULUS II.

DE LEGE MOSAICA PER CHRISTUM ABROGATA.

45. *Nota.* Lex dicitur *abrogata* seu *mortua*, cum non amplius obligat. Certum est, legem mosaicam potuisse a Deo abrogari, qui eam libere tulit; quod vero tota sit abrogata per *Christum*, patet ex Jerem. 8. 31., ad Hebr. 8. 13., ad Ephes. 2. 14., ex C. Trid. Sess. 6. can. 21. In eo tamen errore versati sunt EBION, CERINTHUS, NAZAREI, et plures alii hæretici, imo judæi etiam, postquam conversi ad Christi fidem Act. 15., quod lex mosaica sit *æternum duratura*, unaque cum Evangelio servanda. Major etiam controversia est de puncto temporis, quo lex vetus exspiraverit; hinc